

JAARVERSLAG 2024

Inhoud

1	Missie, visie en doelstellingen	2
1.1	Missie	2
1.2	Visie	2
1.3	Doelstellingen	2
1.4	Participatory storytelling	2
2	Rechtsvorm en bestuursmodel	3
2.1	Rechtsvorm.....	3
2.2	Bestuursmodel.....	3
3	Verlag Raad van Toezicht	3
3.1	Vergaderingen Raad van Toezicht	3
4	Activiteitenverslag	3
4.1	Erasmiaanse Namen 2024.....	3
4.2	Het Vergeten Lyceum.....	7
5	Evaluatie speerpunten beleidsplan	9
6	Toepassing Governance Code Cultuur	10

---

1 Missie, visie en doelstellingen

1.1 Missie

Stichting Sanderling richt zich op het verzamelen en beschikbaar maken van authentieke verhalen, herinneringen, ervaringen, dromen en ideeën van en over gewone mensen binnen de domeinen natuur, cultuur en ontmoetingen. Zo wil de stichting mensen inspireren en verbinden, vastleggen wat niet vergeten mag worden, schoonheid en vergankelijkheid vastleggen, participatie stimuleren en bewustwording kweken voor wat onze wereld waardevol maakt: natuur, cultuur en intermenselijk contact. De verhalen die de stichting wil verzamelen vallen uiteen in twee groepen: verhalen, herinneringen en ervaringen (gericht op het verleden) en dromen en ideeën (gericht op de toekomst).

1.2 Visie

Stichting Sanderling droomt van een wereld waarin mensen de waarde inzien van natuur, cultuur, diversiteit en intermenselijk contact.

1.3 Doelstellingen

Met haar projecten heeft Stichting Sanderling de volgende doelstellingen:

- Mensen inspireren en verbinden,
- Vastleggen wat niet vergeten mag worden,
- Schoonheid en vergankelijkheid vastleggen,
- Participatie stimuleren,
- Bewustwording kweken voor wat onze wereld waardevol maakt: natuur, cultuur, diversiteit en intermenselijk contact.

1.4 Participatory storytelling

Stichting Sanderling richt zich op *participatory storytelling*, een meerstemmige vorm van verhalen vertellen waarbij mensen hun eigen ervaringen, herinneringen, dromen en ideeën delen over een overkoepelend thema. Uit de samengevoegde verhalen ontstaat een web van betekenis; een meerstemmige kroniek die het individuele overstijgt.

2 Rechtsvorm en bestuursmodel

2.1 Rechtsvorm

Stichting Sanderling is een stichting. Sinds 3 juni 2020 heeft de stichting de status van culturele ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling).

2.2 Bestuursmodel

Stichting Sanderling werkt met een dualistisch bestuursmodel met twee organen: een uitvoerend bestuur en een toezichthoudende Raad van Toezicht. Het bestuur legt verantwoording af aan de Raad van Toezicht.

3 Verslag Raad van Toezicht

3.1 Vergaderingen Raad van Toezicht

In 2024 is het bestuur eenmaal samengekomen. De Raad van Toezicht ontvangt elk kwartaal een uitgebreid bestuursverslag.

4 Activiteitenverslag

4.1 Erasmiaanse Namen 2024

In 2024 ging het project Erasmiaanse Namen zijn vijfde jaar in. Het project bestaat uit een educatief project, een jaarlijkse tentoonstelling en invulling aan de jaarlijkse plechtigheid rondom de landelijke Dodenherdenking.

Erasmiaanse Namen | Educatief project

In 2024 gaven vijf zesdeklassers zich op om hun profielwerkstuk te schrijven over een van de Erasmiaanse oorlogsslachtoffers. Vier van hen kozen een naam van de shortlist. Een van hen koos de naam van een ver familielid. Arham, Ian, Jullian, Lars en Noa onderzochten:

- **Henny van Cleeff** (Rotterdam, 1922 – Auschwitz, 1943)
- **Hugo Samkalden** (Idi, 1906 – Mauthausen, 1943)
- **Johannes Martinus 'Jan' Sinnige** (Rotterdam, 1923 – Waldenburg, 1945)
- **Joseph 'Jos' Winkel** (Den Haag, 1881 – tussen Auschwitz en Sachsenhausen, 1945)
- **Sylvain Winkel** (Den Haag, 29 april 1877 – Sobibor, 23 juli 1943)
- **Lion 'Jons' Rippe** ('Jons', Rotterdam, 1923– Sobibor, 1943)

Alle leerlingen hadden tijdens hun onderzoek contact met nabestaanden of verwanten van het oorlogsslachtoffer dat zij onderzochten. Dit waren indrukwekkende ontmoetingen die het verleden dichterbij brachten. De leerlingen

kwamen in contact met authentieke, primaire bronnen, waaronder de gedichten en essays die Jan Sinnige schreef in het jaar voor zijn deportatie, de tramroutekaart die Jons Rippe maakte toen hij zelf al niet meer met de tram mocht, en de brieven die Hugo Samkalden schreef vanuit het Oranjehotel.

“Hoe meer ik over Jan te weten kwam, hoe meer het ging leven voor mij. De naam die zo ver weg leek kwam steeds dichterbij.”

Noa

“Hugo Samkalden inspireert mij diep, niet alleen door zijn moed om zichzelf te blijven in een tijd waarin homoseksualiteit werd gestigmatiseerd en vervolgd, maar ook door zijn intellectuele en morele kracht. (...) Hugo's leven laat zien hoe belangrijk het is om trouw te blijven aan jezelf, zelfs in de meest vijandige omstandigheden.”

Arham

Erasmiaanse Namen | Tentoonstelling

In mei 2024 maakte Stichting Sanderling op het Erasmiaans Gymnasium voor de vierde keer de tentoonstelling Erasmiaanse Namen. Net als in 2023 had de tentoonstelling de vorm van een installatie met de portretten van ongeveer 70 Erasmiaanse oorlogsslachtoffers. De foto's, aan heldergroene linten, bewogen zachtjes op onbestemde windstromen in het gebouw.

Dit jaar waren de foto's beschreven door leerlingen uit de derde klas, als onderdeel van de geschiedenislessen over de Tweede Wereldoorlog. Achterop elke foto schreven zij één zin, beginnend met 'jij', gebaseerd op eigen onderzoek:

“Jij werd vermoord omdat je spotprenten van onder andere Mussolini, Hitler en Stalin had gemaakt.”

“Jij was een moeder van een jong gezin, waarvan alleen je dochtertje het overleefde.”

“Je was een goede toneelspeler en regisseur en je regisseerde je eerste toneelstuk op het Erasmiaans Gymnasium. Je was heel dapper, ging in het verzet en hielp Joden onderduiken. Rust in vrede.”

“Je was een verzetsstrijder, maar toen je je onderduikplek verliet om je moeder te feliciteren met haar verjaardag werd je in de trein opgepakt.”

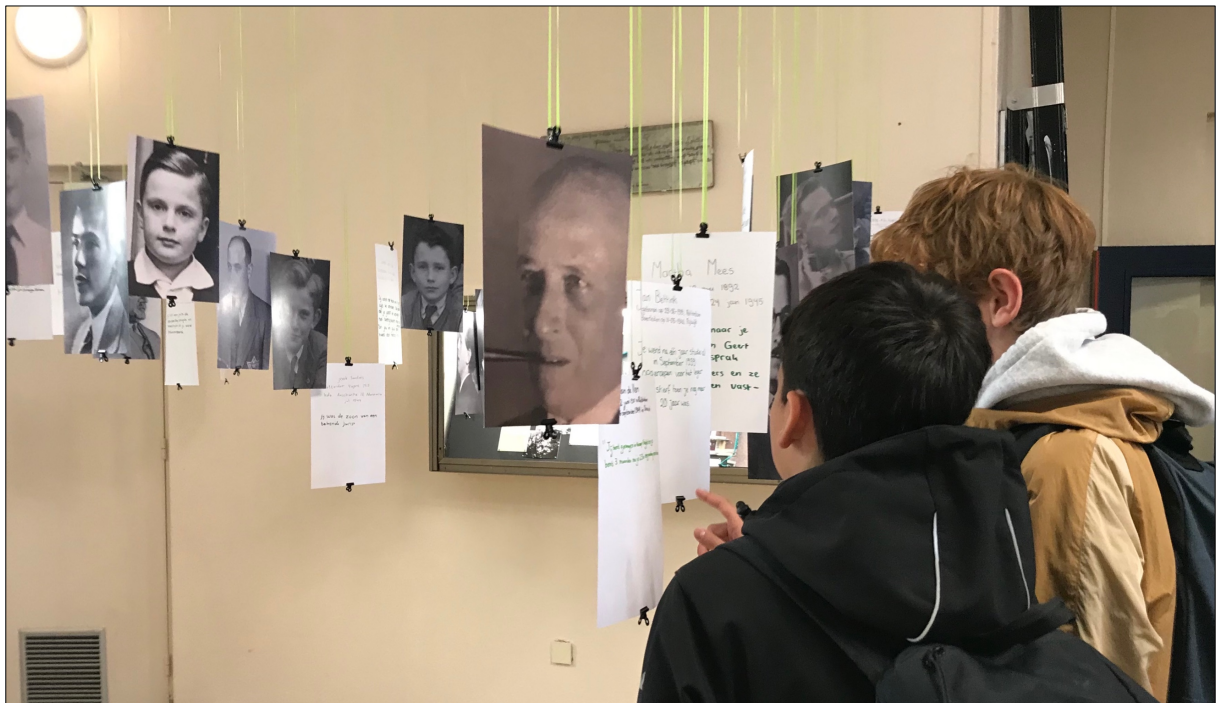
“In de stille schaduw van herinnering danst jouw geest, een lerares, ooit stralend voor de klas, nu verloren aan de donkere golven van tijd en oorlog.”

“Je moest mee met het kindertransport naar Sobibor, daar ben je doodgegaan.”

“Je bent gestorven in Auschwitz, verder weten wij niets...”

Op de tentoonstelling stonden daarnaast panelen met de levensverhalen van drie Erasmiaanse oorlogsslachtoffers:

- **Harry Hijman Tels** (Rotterdam, 1897 – Mauthausen, 1942)
Harry Tels werd in schooljaar 2023-2024 onderzocht door Erasmiaan Jada Diwan, wier profielwerkstuk over Harry Tels haar een nominatie voor de Nescio-prijs van de Radboud Universiteit opleverde.
- **Ludwig Christoph 'Louis' Hofmann** (Rotterdam, 1902 – Neuengamme, 1945)
Louis Hofmann is in schooljaar 2020-2021 gedegen onderzocht door Erasmiaan Berend ten Brink. In 2024 vond Anne Schram Ouweneel aanvullende informatie via nieuwe bronnen en familie.
- **Clara Marianne 'Claartje' Slager** (Hillegersberg, 1945 – tussen Auschwitz en Ravensbrück, 1945)
Claartje Slager wordt al geruime tijd onderzocht door Laurens Hooisma, Aldo Golja en Anne Schram Ouweneel. Het eerste resultaat daarvan hing op de tentoonstelling Erasmiaanse Namen.

Meer informatie en foto's:

www.sanderling.nl/tentoonstelling-erasmiaanse-namen-2024/

Erasmiaanse Namen | Plechtigheid

Ook in 2024 was Stichting Sanderling nauw betrokken bij de organisatie van de traditionele Erasmiaanse Dodenherdenking op 14 mei. Stichting Sanderling regelde de twee gastsprekers en was nauw betrokken bij de planning en de voordrachten. Voorafgaand aan de plechtigheid werd de film Erasmiaanse Namen getoond, die Stichting Sanderling produceerde in 2020. Daarna was er een toespraak van de rector, gevolgd door een lezing door een gastspreker. In de eerste en derde sessie sprak Bertie Rodrigues en in de tweede sessie Frans Meijer.

Bertie Rodrigues verloor tijdens de Tweede Wereldoorlog haar beide ouders, haar oudere broertje en vele familieleden. Zij vertelde het verhaal van de Hollandse Schouwburg, de crèche daar tegenover en de deportatie van haar ouders naar Auschwitz. Tijdens de lezing liet zij de twee pakjes zien die haar moeder haar nog had aangetrokken. Op een van de pakjes zat nog het kartonnetje met een van haar schuilnamen; zogenaamd was zij een overlevende van het bombardement van Rotterdam.

Frans Meijer vertelde over zijn vader, die Auschwitz overleefde, en zijn halfbroertje Leo, die Auschwitz niet overleefde. Pas deze eeuw kwam Frans erachter dat zijn vader voor de oorlog een ander gezin had gehad en dat er een halfbroertje was geweest.

Na de lezing lazen leerlingen de namen voor van de 130 Erasmiaanse oorlogsslachtoffers.

Meer informatie en foto's:

www.sanderling.nl/erasmiaanse-dodenherdenking-2024/

Publicatie in Rotterdams Jaarboekje

In november 2024 verscheen in het *Rotterdams Jaarboekje* een artikel van Anne Schram Ouweneel over het Erasmiaanse oorlogsslachtoffer Gerk Oberman. Gerk, student geneeskunde, was een jonge Rotterdamse verzetsstrijder die in maart 1945 werd gefusilleerd als straf voor de vergismoordanslag op Rauter. Het artikel bevatte diverse nieuwe feiten over het Rotterdamse verzet.

Het artikel had niet geschreven kunnen worden zonder de informatie van Herman Oberman van Oberman NL Familiegeschiedenis, Marijke van Vonderen-van Staveren, Loes Wijnbergen, Anneke Oberman-Buit en Piet Dam.

Het jaarboekje is een uitgave van het Stadsarchief Rotterdam en het Historisch Genootschap Roterodamum.

Het artikel zal in de loop van 2025 online komen te staan op het adres:

<https://rjb.x-cago.com>

Erasmiaanse Namen | Samenvattend

Met het project Erasmiaanse Namen hebben Stichting Sanderling en het Erasmiaans Gymnasium de traditionele dodenherdenking een nieuwe vorm gegeven: het belichten van de verhalen en portretten achter de 'lege' namen van de Erasmiaanse oorlogsslachtoffers.

Het onderzoek naar de Erasmiaanse Namen levert een bescheiden bijdrage aan de wetenschap. Zo werd het profielwerkstuk van Berkan Koçer en Berend ten Brink, uit de eerste lichting Erasmiaanse Namen in schooljaar 2020-2021, in 2024 geciteerd in een boek over het verzet in Leiden: *Herinner mij er niet aan; De lotgevallen van verzetsvrouw en dubbelspionne Hella ten Cate Brouwer* van Wouter Kalkman. Berkan en Berend onderzochten vier Erasmianen uit het verzet die omkwamen in concentratiekamp Neuengamme. Een van hen was student Johan Frans 'Hans' van Walsem.

Het project Erasmiaanse Namen legt vast wat niet vergeten mag worden, vergroot de kennis over de Tweede Wereldoorlog onder leerlingen, creëert 'historische sensatie' en verbindt leerlingen van toen en nu. Vanaf 2025 is het project een integraal onderdeel van het geschiedenisonderwijs in de derde klas.

4.2 Het Vergeten Lyceum

Het Vergeten Lyceum | Over het project

Het educatieve project Het Vergeten Lyceum heeft als doel om leerlingen van middelbare scholen in Rotterdam en omstreken de waarde te doen inzien van rechtstaat, democratie en diversiteit; om hun kennis over Jodenvervolging en Holocaust te vergroten; en om de gevaren te belichten van *fake news* en propaganda. Dit alles aan de hand van een vergeten oorlogsschool, het Joods Lyceum Rotterdam (1941-1943).

Het project zal de vorm hebben van een online museum. Voor docenten komt op de website een waaier aan educatiemogelijkheden. De kern is dat leerlingen in reguliere lessen aan de slag gaan met authentieke, primaire bronnen over de Holocaust, waaronder dagboeken van leeftijdsgenoten uit de eigen omgeving. Dit maakt de opdrachten levensecht en betekenisvol.

Het verhaal van het Joods Lyceum laat zien wat de ultieme consequentie is van denken in 'wij' en 'zij'. Wat begint met het uitsluiten van mensen – omdat ze een andere huidskleur hebben, een andere geaardheid, een ander geloof of een andere culturele achtergrond – kan eindigen met ontrecting, gedwongen segregatie, isolatie, deportatie en vernietiging.

Het Vergeten Lyceum | Activiteiten in 2024

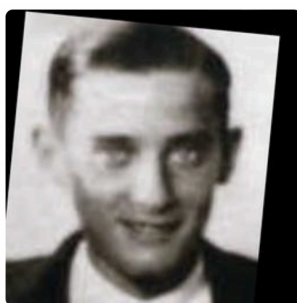
- **Fondsenwerving:** De fondsenwerving voor Het Vergeten Lyceum ging door in 2024. De gemeente Rotterdam kende de stichting een startkapitaal toe van €50.000 in het kader van CityLab 010. Uit het juryrapport:

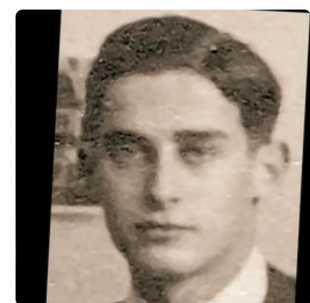
“ Een goed plan voor een online museum. Het verhaal over 150 Joodse tieners op het Joods Lyceum mag niet vergeten worden. Een groot deel van deze kinderen overleefde de oorlog niet. Dit krachtige verhaal gaat over maatschappelijke thema's die nu nog steeds belangrijk zijn. Die koppeling tussen toen en nu is belangrijk. Het kan jongeren helpen hun eigen mening te vormen over problemen van nu.”

Andere fondsen die in 2024 een bijdrage toezegden zijn: Hendrik Müller Vaderlandsch Fonds, M.A.O.C. Gravin van Bijlandt Stichting en Vereniging Centraal Israelisch Doorgangshuis Machseh Lajesoumim.

- **Donaties:** In 2024 ontving Stichting Sanderling donaties van historisch onderzoekers die het werk van de stichting belangrijk vinden en van een vrijwilliger voor de stichting. Stichting Sanderling is de gevers dankbaar!
- **Historisch onderzoek:** Het historisch onderzoek naar het Joods Lyceum is eind 2020 begonnen en gaat door tijdens de fondsenwerving. In 2024 zijn er grote stappen gemaakt met het identificeren van Joodse leerlingen op historische klassenfoto's. Met behulp van online AI-programma's als FaceShape identificeerde Anne Schram op een klassenfoto van het Joods Lyceum met zekerheid vijf nieuwe leerlingen: Abraham van Dam, Bernard Maarssen, Coenraad Gans, Helena van Zwanenbergh en Sonja de Jongh. Verder leverden contacten met verwanten, betrokkenen en andere historisch onderzoekers en onderzoek in (school)archieven waardevolle nieuwe bronnen en ooggetuigenverslagen op.

98.26% similar

Identificatie van **Bernard Maarssen** (Rotterdam, 1924 – Auschwitz, 1942)
op een klassenfoto van Joods Lyceum Rotterdam.

- **Conferentie Holocausteducatie:** In het voorjaar van 2025 woonde Anne Schram Ouweneel van Stichting Sanderling de eerste Conferentie Holocausteducatie bij van de NCAB (Nationaal Coördinator AntisemitismeBestrijding). Dit leverde nieuwe inzichten en contacten op, maar ook de bevestiging dat de educatieve aanpak van Het Vergeten Lyceum aansluit bij wetenschappelijke inzichten over

effectieve Holocausteducatie.

- **Ontwikkeling logo Het Vergeten Lyceum:** Het logo van het project Het Vergeten Lyceum bestaat uit twee contrastrijke vormen, kleuren en materialen: de 'verbrande' omtrek van het oorspronkelijke gebouw uit 1915 (dat deels verloren ging bij het bombardement van mei 1940), en daarin het gebouw van het Joods Lyceum (het volume dat overbleef na het bombardement). Zo symboliseert het logo de opgeslotenheid van de Joodse leerlingen. De kleur van het 'nieuwe' gebouw (Rotterdam-groen) symboliseert dat het gaat om Rotterdamse kinderen, 'onze kinderen'. Om de uitzichtloosheid van hun situatie aan te duiden zijn de ramen van het 'nieuwe' gebouw niet getekend. De schoorstenen zijn wel afgebeeld, als voortekenen van wat komen ging.

HET VERGETEN LYCEUM

- **Publicatie in liturgieboekje Jom ha Sjoa:** Op 7 april 2024 werd in Rotterdam de jaarlijkse Jom ha Sjoa-gedachtenisdienst gehouden, om alle vermoorde Joods-Rotterdamse burgers te gedenken. Op het liturgieboekje stond de klassenfoto van klas 3 van het Joods Lyceum en in het een verhaal over het Joods Lyceum. De Jom ha Sjoa wordt georganiseerd door de Rotterdamse kerken en synagogen.

5 Evaluatie speerpunten beleidsplan

Voor de periode 2023–2025 had het bestuur de volgende speerpunten geformuleerd. De speerpunten zullen worden geëvalueerd in 2025.

5.1 Organisatie

- **Het vaststellen van een beleidsplan voor de periode 2023-2025.**
Status: ● Afgerond.
- **Het aanstellen van een zakelijk leider voor het project Het Vergeten Lyceum.**
Status: ● De behoefte aan een zakelijk leider blijft bestaan.
- **Het verankeren van de Governance Code Cultuur in de organisatie.**
Status: ● In uitvoering. Het bestuur heeft een plan van aanpak gemaakt voor de toepassing van de drie gedragscodes in de cultuursector: de Governance Code Cultuur, de Fair Practice Code en de Code Diversiteit & Inclusie. Dit plan van aanpak heeft de vorm van een KPI-model. Het streven is om alle elementen van de codes (voor zover van toepassing) in juli 2028 geïmplementeerd te hebben, met elk jaar een evaluatiemoment in juli.

5.2 Projecten

- **Financiering vinden voor het project Het Vergeten Lyceum.**
Status: ● In uitvoering.
- **Inhoudelijke doelstellingen behalen voor het project Het Vergeten Lyceum.**
Status: ● Afgerond.
- **Financiering vinden voor het project Natuurbelevissen (vanaf 2024).**
Status: ● Dit project is uitgesteld. De financiering zal pas beginnen na afloop van het project Het Vergeten Lyceum.

5.3 Publiciteit

- **Het lanceren van de website Het Vergeten Lyceum.**
Status: ● Lancering in 2025.
- **Het creëren van publiciteit rondom Het Vergeten Lyceum en Stichting Sanderling.**
Status: ● Pas rondom de lancering zal de publiciteit worden gezocht.

5.4 Financieel

- **Het creëren van een beperkt eigen vermogen** om de stichting zo in de toekomst minder afhankelijk te maken van externe financiering.
Status: ● Wellicht niet realistisch.

6 Toepassing Governance Code Cultuur

Implementatie en toepassing

De Raad van Toezicht en het bestuur van Stichting Sanderling onderschrijven de principes en aanbevelingen van de Governance Code Cultuur, de Code Culturele Diversiteit en de Fair Practice Code. Het bestuur heeft een plan van aanpak gemaakt voor de toepassing van deze drie gedragscodes in de organisatie. Dit plan van aanpak heeft de vorm van een KPI-model. Het streven is om alle elementen van de codes (voor zover van toepassing) in juli 2028 geïmplementeerd te hebben, met elk jaar een evaluatiemoment in juli. Het bestuur heeft het initiatief genomen voor het verankeren van de code in de organisatie en draagt zorg voor het naleven van de code door de organisatie. De raad van toezicht houdt toezicht op het naleven van de code en evalueert dit jaarlijks.

Overleg met de interne en externe belanghebbenden

Het bestuur van Stichting Sanderling geeft bij de invulling van haar projecten grote ruimte aan betrokkenheid van belanghebbenden: nabestaanden en verwanten van oorlogsslachtoffers, vrijwilligers, leerlingen en docenten van scholen, historisch onderzoekers.

Functioneren van bestuur en raad van toezicht

Het bestuur bestaat uit één persoon. Hoewel dit in het two-tier bestuursmodel niet ongebruikelijk is en statutair toegestaan, zou het bestuur gebaat zijn bij een tweede persoon in de vorm van een zakelijk leider. Het bestuur houdt de Raad van Toezicht ten minste eenmaal per kwartaal per e-mail op de hoogte van de ontwikkelingen.

Belangenverstrengeling of tegenstrijdig belang

Stichting Sanderling waakt tegen belangenverstrengeling en tegen strijdige belangen. Als zich een verstrengeling van belangen dreigt voor te doen van een bestuurder, dient deze dit te melden aan haar of zijn medebestuurders en aan de Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht zal bepalen of er sprake is van een tegengesteld belang. In het geval van een tegengesteld belang zal de bestuurder niet deelnemen aan de beraadslaging en besluitvorming over het onderwerp ten aanzien waarvan de belangenverstrengeling zich voordoet. Zie verder de statuten.

Risicobeheersing en interne controle

Het risico van Stichting Sanderling is beperkt, omdat de stichting geen werknemers in dienst heeft en nauwelijks overheadkosten heeft. Per project wordt financiering gezocht. Mocht de fondsenwerving voor een project onvoldoende dekking opleveren, dan kan het project afgeschaald worden.

De stichting maakt gebruik van de diensten van Merel Dercksen van Merel Regelt Het! voor belastingadvies, belastingaangiftes en de boekhouding. De Raad van Toezicht houdt toezicht op de risicobeheersing en doet de interne controle.

Beloningsbeleid, beloning en contractduur en (neven)functies van bestuurders

Personeel wordt ingehuurd en betaald op projectbasis conform een door het bestuur goedgekeurde begroting. Ook de algemeen directeur van de stichting wordt ingehuurd op projectbasis. Zij is bevoegd tot het ondertekenen van subsidie- en fondsaanvragen en tot het afsluiten van inkoopcontracten tot EUR 2.000,00. In 2023 werkte de algemeen directeur incidenteel als tekstschrijver in opdracht.

Honorering, vergoedingsregels en (neven)functies van de Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht van Stichting Sanderling vervult haar taken onbezoldigd en kan alleen een vergoeding ontvangen voor gemaakte onkosten.

Het bestuur van Stichting Sanderling heeft dit jaarverslag opgesteld in januari 2025. De Raad van Toezicht heeft dit jaarverslag goedgekeurd op 3 februari 2025.

Mark-David Levin

Rik Zagers

Sjoerd Karsten

voorzitter

vicevoorzitter

penningmeester